

Numer projektu	2018/29/B/HS3/01278
Tytuł projektu	Osadnictwo epigraweckie w Polsce: materiały, chronologia, paleośrodowisko
Kierownik projektu	dr hab. Jarosław Wilczyński
Źródło finansowania	Narodowe Centrum Nauki (OPUS)
Kwota na realizację	874 392,00 PLN
Okres realizacji	2019-2022
Opis projektu	<p>Głównym celem składanego projektu jest rekonstrukcja historii zasiedlenia obszaru południowej Polski przez społeczność epigrawecką w okresie pomiędzy 19,000-15,500 cal BP. Ten bardzo ważny okres po maksimum ostatniego zlodowacenia (LGM), pomiędzy zanikiem kultury graweckich łowców mamutów, a pojawieniem się magdaleńskich łowców reniferów oraz koni jest bardzo słabo poznany, co widoczne jest przede wszystkim w niewielkiej liczbie publikacji poświęconych temu zagadnieniu.</p> <p>Szczegółowymi celami składanego projektu jest między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określenie ram czasowych osadnictwa epigrawetieniu na terytorium Polski, tj, moment jego pojawienia się oraz zaniku oraz opisanie warunków paleośrodowiskowych panujących na obszarze południowej Polski w czasie trwania tego osadnictwa, - określenie funkcjonalnego zróżnicowania stanowisk oraz wykazanie, czy poszczególne stanowiska były sobie współczesne, czy też zmiana ich funkcji następowała w trakcie rozwoju kultury epigraweckiej, - poznanie gospodarki łowieckiej (strategii łowieckich) i sposobów zaopatrywania w surowiec kamienny, charakterystyka przemian zachodzących w obrębie typologii i technologii zabytków kamiennych. <p>Studia te będą realizowane w oparciu o interdyscyplinarne badania z zakresu archeologii, geologii, paleontologii, palinologii, antrakologii oraz badań fizycznych i fizykochemicznych, w tym datowania radiowęglowe. Realizacja projektu i osiągnięcie wyznaczonych celów pozwoli zrekonstruować przebieg rekolonizacji obszaru południowej Polski przez społeczności epigraweckie, przedstawić charakterystykę tego osadnictwa obejmującą zarówno kulturę materialną, jak również zagadnienia związane z paleoekologią, a także zrozumieć proces zaniku stanowisk tej jednostki kulturowej w kontekście pojawiającej się na obszarze Polski tzw. kultury magdaleńskiej.</p> <p>Jak się wydaje mała atrakcyjność materiałów tej kultury, w porównaniu z wcześniejszym grawetieniem, czy</p>

późniejszym magdalenieniem, skutkowało niewielkim zainteresowaniem polskich badaczy tym rozdziałem prehistorii. Ma to bezpośrednie odzwierciedlenie w niewielkiej liczbie publikacji odnoszących się do osadnictwa epigraweckiego w Polsce. Problem ten dotyczy niestety nie tylko braku bardziej wyczerpujących syntez lecz przede wszystkim związany jest z niewielką ilością szczegółowych opracowań materiałowych. Reasumując niezbędne wydaje się nie tylko opracowanie starszych kolekcji Epigravettian, ale konieczne jest przeprowadzenie nowych badań terenowych na wybranych stanowiskach: Piekary IIa, Przegorzały II, Targowisko oraz Brzoskwinia, zaplanowanych z myślą nie tylko o tym, aby pozyskać nowe materiały zabytkowe ale przede wszystkim aby przeprowadzić kompleksowe badania geologiczne czy paleoekologiczne oraz wykonać nowe datowania. Tylko bowiem na ich podstawie możliwe będzie uściślenie chronologii tego osadnictwa, określenie panujących wówczas warunków paleoklimatycznych, jak również zweryfikowanie wcześniejszych ustaleń odnoszących się do przynależności kulturowej niektórych stanowisk np. Brzoskwini, które w dotychczasowej literaturze funkcjonuje jako przykład pracowni magdaleńskiej, w świetle ostatnich studiów typologiczno-technologicznych inwentarza kamiennego wydaje się, że jest to stanowisko epigraweckie.

Planowane badania terenowe zostaną przeprowadzone w oparciu o nowe, nie stosowane we wcześniejszych pracach wykopaliskowych techniki badawcze. Dotyczy to zwłaszcza stanowisk w Piekarach, Przegorzałach II czy w Brzoskwini. Zastosowanie nowych technik badawczych, takich jak datowania utworów lessowych metodą optoluminescencji – OSL, pozwoli na określeniu wieku sekwencji lessów z poszczególnych stanowisk, co jest szczególnie istotne w przypadku stanowisk ubogich w materiał organiczny – chodzi tu o Przegorzały II oraz Brzoskwinię. Do rekonstrukcji tła przyrodniczego posłużą analizy paleobotaniczne, palinologiczne oraz malakologiczne paleoszczałków uzyskanych w trakcie płukania sedymentu. W zgłoszonym projekcie planowane jest także przeprowadzenie analiz traseologicznych narzędzi kamiennych, których celem będzie nie tylko określenie funkcji samych przedmiotów, ale także rekonstrukcja organizacji przestrzennej poszczególnych stanowisk.

Przewidywane badania terenowe i laboratoryjne będą miały fundamentalne znaczenie dla rozwoju studiów nad osadnictwem epigraweckim w Polsce. Jest to pierwszy tak kompleksowy i interdyscyplinarny projekt badawczy skupiający się na tym odcinku pradziejów, który w istotny

sposób pomoże zrekonstruować proces przemian kulturowych, zachodzących w okresie pomiędzy 19 a 15 tyś. lat BP. zakończony zastąpieniem społeczności epigraweckich przez łowców magdaleńskich. Niestety obecny stan wiedzy nie pozwala określić tempa, w którym te zmiany następowały ani ustalić, jaki miały charakter.

Projekt w trakcie realizacji.